

[Poznámky ke koncepci filosofie na FF UK] [1992]

a) ke koncepci výuky oboru

01 Je třeba končit s přednášením přehledů, ať již dějin světové nebo české filosofie, ať systematických přehledů. Je třeba předpokládat vlastní studium z literatury. Pokud má dostupná literatury nedostatky nebo neexistuje, je třeba urychleně vypracovat skripta, která by představovala alespoň dočasný doplněk nebo náhradu. To je třeba napevno dohodnout, rozdělit úkoly a trvat na zpracování.

02 Každý přednášející musí mít alespoň jednu přednášku na téma, na kterém právě pracuje, tak aby mohl v přednáškách referovat o tom, na čem dělá. Pochopitelně to bude určeno vyšším ročníkům; smyslem takových přednášek je uvedení do praktické metody strategické práce ve filosofii (v seminářích uniká filosofická strategie bezprostřední pozornosti, protože vše je soustředěno na detaily práce s textem).

03 Problém neobsazených oborů, zejména filosofické logiky. Dr. Bendová zřejmě nepřijde, bude třeba hledat trvalé řešení. Dočasně musíme najít náhradu. Je třeba vyjasnit, co se rozumí filosofickou logikou. Je zapotřebí připravit stručnější koncepci a později skripta a pak o nich diskutovat.

04 Musíme o sobě navzájem vědět, co kdo učí, abychom se na to mohli spoléhat a odvolávat při zkouškách. Vůbec se navzájem málo filosoficky známe. Kdy začneme s výklady o vlastní práci v úzkém kruhu na katedře?

05 Všem nám chybí zpětná vazba: potřebujeme znát těžkosti a stížnosti nebo zase spokojenost a kladné hodnocení ze strany studentů. Příklad Evangelické theologické fakulty: iniciativa ze strany klubu studentů, zatím se nepodařilo prosadit zveřejnění výsledků.

06 Pokud jde o rozvržení hlavních oborů, podávám návrh jen pro systematickou filosofii. K výuce dějin filosofie bych úpřipomenul jen následující: buď musí jít o podrobné přednášky úzce vymezené a do hloubky jdoucí, tématicky zaměřené buď na filosofickou osobnost myslitele nebo na některý jeho problém nebo problémový okruh, nebo o výklad nějaké myšlenkové linie či lépe myšlenkově události, myšlenkového dějství, v němž jsou do hloubky a podrobně vyloženy dějinné a zároveň vnitřní souvislosti myšlenkových pohybů. Přehledy jsou k ničemu, leda k diktování a to je pak lepší je namnožit jako skripta, pokud se ukáže nutnost. (A já o té nutnosti dost pochybuji, ale jako typ repetitorií po předpokládané rozsáhlé četbě samotných filosofických děl, případně jako připomínka, na co bylo ještě zapomenuto apod. by to snad mohlo mít přechodně smysl, dokud nebudou k dispozici slušnější dějiny filosofie nebo dokud nebudou studenti s to číst v cizích jazycích dobré knihy, které jim bude možno doporučit.)

07 Systematická filosofie nepřipouští -po mém souduspecializaci vědeckého typu, tj. odborničení. Proto by si všichni měli postupně vyzkoušet všechny obory nebo alespoň některé obory velmi různé, nikoliv sobě blízké (na tom by ukázali svou myslitelskou integritu, která je v systematické filosofii podmínkou). Příkladně každé 2-3 roky by měly být někým (nejlépe však alespoň dvěma různými učiteli) přednášeny tyto obory:

- 1. filosofická logika** (tj. výklad, co to je myšlení, jaké jsou jeho prostředky, vztah rozumu a vnímání, zkušenost, poznání, tedy i noetika, pojmy, kategorie atd.);
- 2. metafyzika** resp. něco onomu starému oboru odpovídajícího (ale jsem pro zachování termínu, ovšem po náležité reinterpetaci), včetně filosofie FYSIS, přírody, dějin, ducha resp. spirituality;

3. **filosofická etika a politika** spolu s **filosofickou antropologií**;
4. **filosofie přírodních věd** jako filosofická reflexe práce přírodních věd, v současné době pak zejména v souvislosti s **filosofickou kosmologií**;
5. **filosofie sociálních a politických věd** v nejširším smyslu, tedy včetně veškerých tzv. duchovněd,
6. **filosofická estetika** (v novém smyslu, filosofie aistheze náleží do logiky), založená především na filosofii umění;
7. **filosofické metody**, čímž mám na mysli velké metody, dnes zejména fenomenologii; 8. poslední skupina pro **zvláštní témata**, kam lze zařadit v zásadě cokoliv, ale kde se předpokládá vždycky zvláštní zdůvodnění pro samotné vytyčení a ustavení tématu. Důvody mohou být vnitřní, ale také aktuální, atd.)

b) k přijímacím zkouškám

01 Je třeba co nejdříve skoncovat s jednooborovou filosofií. Každý, kdo se chce vážně zabývat filosofií, musí být dobře orientován v nějakém vědeckém oboru. Kromě toho jsou tu důvody praktické: se samotnou filosofií nemůže nikdo vystačit ani na střední škole. Kdo už byl na jednooborovou filosofií přijat, měl by být přesvědčován o nutnosti toho, aby si studium rozšířil. Totéž se týká těch, kdo při přijímacích neuspěli z druhého oboru a byli přijati, protože se jevíli jako slibní kandidáti pro obor filosofie.

02 Vypustit psychologické testy, nejlépe i jazykové. Vše lze lépe poznat při osobním pohovoru. Naproti tomu doporučuji provést předvýběr dopisovým způsobem, jak je běžné třeba v USA. Nevím ovšem, zda to je možné, aby naše katedra šla v té věci samostatnou cestou. Pro pražské studenty to není problém, ale je zbytečné zvát k pohovorům ty z mimopražských, kteří nemají šanci a s kterými se musí všechno provést jen z formálních důvodů. Počet pohovorů by se tak pronikavě mohl snížit. A tím by se zvýšila i jejich kvalita (nebo alespoň mohla zvýšit, bylo by víc času atd.).

03 Bez slušné znalosti jednoho cizího jazyka pro filosofií důležitého (tj. němčiny, francouzštiny, angličtiny, event. italštiny, španělštiny?) by neměl být žádný student přijat, ale měl by být zřízen nultý ročník podle povahy nedostatků uchazečů výuka jazyková, v oboru jakýsi úvod, parztie ze všepobecného vzdělání, prostě za ten rok dohonit vše, co bude student potřebovat, co se bude předpokládat, ale co se nebude přednášet. Nároky na kandidáty studia by se měly zvýšit a dostat těmto nárokům by mohl každý, kdo by se zapsal na nultý ročník, kde by se ovšem platilo. Byla by to jakási forma „soukromého“ studia. Studijní plány normálního studia by tak mohly být pozvednuty na úroveň vsutku vysokoškolskou a nebylo by ani pro studenty, ani pro vyučující možno se vymlouvat na špatnou připravenost ze středních škol. Do nultého ročníku by byl přijat každý, kdo zaplatí. Kdo je chudý, musí být do té míry nadaný, aby se dovedl řádně připravit sám. Předpokladem pro přijetí v příštím roce by byly vykonané zkoušky z nultého ročníku. Při těchto zkouškách by museli být přítomni zkušeni členové katedry, kteří však v nultém ročníku nepřednášeli.

04 Rozhodující slovo by měla mít přijímací komise, vše ostatní by mělo mít jen podpůrnou úlohu, a na základě rozhodnutí komise by to mohlo být i zanedbáno, zejména když to brání přijetí (ale výjimečně i naopak). Filosofický talent nemůže rozpoznat ani psychologický test, ani jazykový test, nýbrž může být odhalen pouze ve filosofickém rozhovoru. Klasifikace na různých středních školách se od sebe natolik pronikavě liší, že nepředstavují spolehlivou informaci.

c) koncepce výuky filie pro nefilosofické obory (jen předběžně)

Výuka by měla probíhat po dvou liniích: jednak je třeba adeptům jiných oborů

ozřejmit, že způsob myšlení v jejich oboru potřebuje jako doplněk či špiše kontrolu něco ze způsobu myšlení filosofického, jednak by měli mít alespoň všeobecnou povědomost o pojmově-myšlenkových sporech minulosti, které se jejich disciplíny týkaly a týkají, jakož i získat první informace o současném stavu diskuse o filosofii blízkých a jejího zájmu se týkajících problémech příslušné disciplíny. To je jistě neseznámil. Výklady pro historiky nemohou být stejné jako výklady pro filology a lingvisty, atd. Zcela zvláštním problémem bude výuka pro ty, kteří se ve svém oboru budou orientovat především na problematiku nějak blízkou filosofii. To se bude týkat vyšších ročníků a zejména postgraduálu. Alespoň výhledově bude nutno se tímto směrem zaměřit. Nejlépe ovšem bude doporučit takovým kandidátům, aby si rozšířili studium o filosofii. Přitom ovšem bude nadále třeba dbát na jejich hlavní zaměření.

d) o postgraduálním studiu všech oborů je třeba uvažovat zvlášť, zejména o předpokladech získání doktorského gradu Ph nelze bez filosofie!

e) Knihovna

...

Příloha

Otázky pro přijímací zkoušky

01 Charakterizujte rozdíly mezi myšlením vědeckým, filosofickým, uměleckým, technickým, náboženským.

02 Proč jste se rozhodl(a) pro studium filosofie? K čemu je filosofie pro obyčejného občana, pro vysokoškoláka, pro vědeckého specialistu, pro profesionálního politika?